

Toimeentulotuen kokonaisuudistus HE 116/2025 vp

Erityisasiantuntija Marko Leimio

YHDENVERTAISUUSVALTUUTETTU
DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN

Yleistä

- Toimeentulotuen kokonaisuudistuksessa tavoitteena:
 - Vahvistaa henkilön itsenäistä selviytymistä ja vähentää pitkäaikaista toimeentulotukiriippuvuutta
 - Selkiyttää toimeentulotuen roolia viimesijaisena ja väliaikaisena tukimuotona
 - Vahvistaa julkista taloutta
- Lakien tarkoitus tulla pääosin voimaan 1.2.2026
- Yhdenvertaisuusvaltuutettu antoi lausuntonsa lausuntokierrosvaiheessa 27.6.2025

Toimeentulotuen perusosan suuruus 1/2

- Esityksessä ehdotetaan toimeentulotuen perusosaa leikattavaksi siten, että leikkauksen suuruus olisi noin 2-3 %
- Perustuslain 19 §:n 1 momentti
 - Jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon
- THL:n laatimat ihmisarvoisen elämän viitebudjettilaskelmat
 - Toimeentulotuen perusosa ei jatkossa kattaisi ihmisarvoisen elämän edellytyksiä
 - Esim. neljän hengen perheessä, jossa kaksi alle 18-vuotiasta lasta, perusosa kattaisi vain 83 % viitebudjetista

Toimeentulotuen perusosan suuruus 2/2

- Lausuntokierrosvaiheessa vastaanottorahan taso perusteena PL 19 §:n 1 momentin vaatimusten täyttämisessä
 - Maahanmuuttoviraston kyselyn mukaan vastaanottorahan pienentäminen ja täydentävän vastaanottorahan hakeminen johtanut sosiaalipalveluiden kasvuun
 - 86 %:lle annettu kiireellistä tukea ravintomenoihin ja 78 %:lle vastaanottokeskuksen ulkopuolista ruoka-apua
- Epäselvää, mihin esityksen arvio siitä, että PL 19 §:n 1 momentin vaatimus täyttyy, perustuu

Lain vaikutusten arviointi ja seuranta 1/2

- STM:n julkaisemissa arviomuistioissa todetaan muun muassa:
 - Etenkin nyt ehdotettava leikkaus viimesijaiseen toimeentulotukeen ei ole ongelmaton perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden valossa
 - Pienituloisuusaste näyttäisi kasvaneen, yli 80 % toimeentulotukea saavilla käytettävissä olevat tulot ovat laskeneet
- Valtuutettu painottanut eri sosiaaliturvaleikkausten kokonaisvaikutusten arviointia ja kumuloituvien vaikutusten arviointia
 - Aiempien esitysten yhteydessä todettu, että ensisijaiseen etuusjärjestelmään tehtäviä leikkauksia kompensoidaan toimeentulotukijärjestelmästä
 - Nyt tehtävien leikkausten vaikutuksia ei ole voitu tuolloin ottaa huomioon

Lain vaikutusten arviointi ja seuranta 2/2

- Esityksellä vaikutuksia työnteon kannusteisiin
 - Mahdolliset positiiviset vaikutukset ihmisten toimeentuloon liittyvät siihen, työllistyvätkö ihmiset jatkossa paremmin, tähän sisältyy huomattavaa epävarmuutta
 - Paine kolmannen sektorin toimijoille kasvaa. Ongelmallista, että julkisen vallan toimenpiteiden vuoksi lisätään kolmannen sektorin palveluiden kysyntää
 - Vaarana on, että kannustimet tai sanktiot eivät pure samalla tavalla kuin ei-toimeentulotukea saaviin ihmisiin
- Tämän vuoksi välttämätöntä, että esityksen vaikutuksia seurataan tarkasti

YHDENVERTAISUUSVALTUUTETTU
DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN